

Psykolog

Klager



Oslo, 06.10.2020
FER-sak: 15/20K

FAGETISK KLAGESAK - KONKLUSJON

Klager:

Innklaget psykolog:

Fagetisk råd, Norsk psykologforening (FER) mottok klagen 24.02.20, besluttet i møte 30.03.20 å åpne saken for refleksjon, og sluttbehandlet klagen i sitt møte 31.08.20.

BAKGRUNN FOR KLAGEN:

Innklagde psykolog har vært terapeut for klagers tidligere samboer. Klager og tidligere samboer har 2 barn sammen (5 og 6 år). Klager og tidligere samboer har begge foreldreansvar. Klager/mor har den daglige omsorgen, far har samvær. Psykolog har i denne forbindelse vært vitne i retten, ved to anledninger, i forbindelse med en foreldretvist. Det klages på den rollen psykologen har tatt i saken.

Saken ble behandlet av rådets faste medlemmer.

Vedtak: 5.1.1.3 Brudd på de fagetiske prinsippene er godtgjort.

Begrunnelsen for FERs vedtak er beskrevet nedenfor.

Den fagetiske klageprosessen har som sitt viktigste formål å bidra til at den innklagede psykologen kan foreta en fagetisk refleksjon over de punktene som FER påpeker i psykologens arbeid, og eventuelt endre sin praksis slik at denne er i overensstemmelse med EPNP. Det er ønskelig at denne prosessen kan vise at klager er respektert.

SAKSGANG:

- 24.02.20 FER mottok brev fra klager med klage på Psykologforeningens medlem.
- 30.03.20 FER vurderte henvendelsen i møte og vedtok å utrede saken som en fagetisk klagesak.
- 31.03.20 Psykologen ble tilskrevet med anmodning om innen fire uker å redegjøre for klagen under henvisning til spesielle punkter i "Etiske prinsipper for nordiske psykologer" (EPNP).
- 27.05.20 FER mottok redegjørelse fra psykologen.
- 28.05.20 Redegjørelsen ble sent til klager med anmodning om innen to uker å kommentere redegjørelsen.
- 26.06.20 FER mottok kommentar fra klager.
- 26.06.20 Kommentar fra klager ble sendt psykologen med to ukers frist til å komme med sluttkommentarer.

03.08.20 FER mottok sluttkommentar datert 07.07.20 fra psykologen.
03.08.20 Sluttkommentarer ble sendt til klager til orientering.
28.09.20 FER sluttbehandlet saken.

OPPSUMMERING AV TILSENDT DOKUMENTASJON

i) Klagers brev til FER

I sitt første brev til FER viser klager til følgende klagepunkt (FERs oppsummering):

1. Psykolog har uttalt seg om klagers fungering og indikasjon på personlighetsforstyrrelse, basert på informasjon fra far og annenhåndsopplysning fra barnehage og fars omgangskrets, uten å ha utredet eller truffet klager. Dette er gjort uten klagers samtykke.
2. Psykolog har observert og utredet barna uten samtykke fra klager som også foreldres ansvar for barna. Barna har fast bosted hos mor. På bakgrunn av observasjon gjør psykolog en vurdering av barna som strekker seg utover det å vurdere samspillet mellom far og barn.
3. Psykologens faglige vurdering av barnas reaksjoner på samværsordningen baseres på et begrenset informasjonsgrunnlag (samtale med far, samtale med personer i fars miljø, og observasjon av far og barn).
4. Innklaget psykolog presenterer sine faglige vurderinger uten forbehold, ved å ikke drøfte alternative forståelser og metodebegrensninger.
5. Innklaget psykolog tar ikke hensyn til informasjon som foreligger om fars fungering fra andre fagfeller i rettsprosessen, noe som burde bidra til økt varsomhet for mulige konsekvenser ved gå utover gitt mandat og rolle i retten.
6. Psykolog har handlet uten mandat fra retten, og utover det hans profesjonelle rolle i saken skulle tilsi, og bidratt til ytterligere belastning for klager og hennes barn. Blant annet ved å innhente og bruke informasjon, om barnas omsorgssituasjon, fra avdelingsleder i barnehagen og personer i miljøet rundt far og barna. Uten å ha mandat til dette.

FER åpnet for etisk refleksjon på samtlige klagepunkt.

ii) Relevante punkter i ”Etiske prinsipper for nordiske psykologer” (EPNP) med henvisning til følgende punkt i EPNP:

FER ba psykologen redegjøre for håndteringen av de forhold som er beskrevet i klagepunkt 1 og 2, og samtidig reflektere over de etiske dilemma dette innebar med særlig vekt på underpunktene i EPNP «Respekt», «Informert samtykke og valgfrihet» og «Selvbestemmelse». I denne sammenheng så FER det som særlig relevant å reflektere rundt den rolle og det ansvar psykologen har hatt ovenfor klager i saken.

Respekt

Psykologen viser respekt for individets grunnleggende rettigheter, verdighet og integritet, og tilstreber å unngå at hans/hennes kunnskap anvendes på en måte som krenker, utnytter eller undertrykker individer.

Psykologen er oppmerksom på og respekterer den kunnskap, innsikt, erfaring og ekspertise som klienter, relevante tredje parter og allmennheten har og respekterer kollegers og andre yrkesgruppers særlige kompetanse, forpliktelser og ansvar.

Psykologen er oppmerksom på individuelle, rollemessige og kulturelle ulikheter basert på funksjonsnivå, kjønn, seksuell orientering, etnisk og nasjonal opprinnelse og tilhørighet, alder, religion, språk og sosioøkonomisk status, og på de begrensningene som ligger i egne kulturelle, klassemessige og kjønnsmessige forutsetninger.

Informert samtykke og valgfrihet

Psykologen gjør informert samtykke mulig gjennom å informere klienten om planlagte tiltak, og drøfter kontinuerlig sine handlinger og de sannsynlige følgene av disse, slik at klienten har et grunnlag for å velge om han/hun vil delta eller ikke.

Hvis en klient er mindreårig eller underlagt verge/formynder, innhentes informert samtykke under tilbørlig hensyntagen til de berørte personers selvstendighet.

Selvbestemmelse

Psykologen sørger for å ivareta maksimal autonomi og selvbestemmelse for klienten, inkludert retten til å gå inn i og til å avslutte den profesjonelle relasjonen.

I arbeid med barn, personer underlagt lovhjemlet tvang eller i pressede akutte situasjoner kan, under hensyntagen til gjeldende lovgivning, frivillighetsprinsippet fravikes, men en samarbeidsrelasjon tilstrebes også her.

FER ba psykologen om å redegjøre for hvordan han innlemmet etiske vurderinger i saken. FER så det som særlig relevant å reflektere rundt punktet «Etisk bevissthet», i lys av måten psykologen har forstått sitt handlingsrom, sin rolle som terapeut og sin rolle som vitne i saken, og de konsekvenser dette har hatt for klager.

Etisk bevissthet

En forutsetning for en høy faglig kompetanse er at psykologen er oppmerksom på de fagetiske prinsippene, og integrerer etiske vurderinger i sin profesjonelle praksis.

Slik FER leser dokumentasjonen vedlagt i saken, uttrykte psykologen forbehold før vurdering av klagers fungering og personlighet. På samme tid valgte psykologen å dele sine vurderinger. FER så det som særlig relevant at psykologen reflekterer rundt de etiske dilemmaene og vurderingene bak dette valget, med særlig vekt på de negative konsekvenser klager vektlegger. Videre valgte psykologen å dele sine vurderinger om barnas reaksjoner og forventninger til samværet med mor. FER ba psykologen redegjøre for sin håndtering av de forhold som er beskrevet i klagepunkt 3 og 4, og hvordan han har forholdt seg til de etiske dilemmaene, særlig i lys av prinsippet om «Metodebegrensninger».

Metodebegrensninger

Psykologen er oppmerksom på de begrensningene som ligger i metoder og framgangsmåter og de begrensningene som ut fra dette må legges på de konklusjonene som kan trekkes.

Psykologen viser spesiell varsomhet når han/hun anvender metoder, hjelpemidler og teknikker som ennå befinner seg på utprøvningsstadiet og som ikke tilfredsstillende vanlige metodekrav, eller som psykologen ennå ikke behersker fullt ut.

FER ba psykologen redegjøre for håndteringen av de forhold som er beskrevet i klagepunkt 5 og 6, og samtidig reflektere over de etiske dilemma dette innebar med særlig vekt på underpunktene i EPNP «Integritet», «Redelighet og tydelighet» og «Rollekonflikt og utnytting». FER så det som særlig relevant at psykologen gjorde rede for hvordan han har klargjort sin rolle i de sammenhenger der han har innhentet informasjon fra 3. parter i denne saken, og hvordan han har forstått og reflektert rundt din rolle, og grenser for denne, som fars terapeut i saken.

II.4 Integritet

Psykologen søker å fremme integritet innen forskning, undervisning og anvendt psykologi. Dette innebærer at psykologen opptre ærlig, upartisk og respektfullt overfor relevante involverte parter.

Han/hun forsøker å synliggjøre og klargjøre sin egen rolle i de ulike sammenhengene der han/hun arbeider.

Redelighet og tydelighet

Psykologen gir adekvate opplysninger om sine kvalifikasjoner, utdanning, erfaring, kompetanse og faglige tilknytning, og benytter bare de yrkesbetegnelser som utdanning, autorisasjon og stilling gir rett til.

Når psykologen uttaler seg i egenskap av psykolog, tilstrebes saklighet og nøyaktighet. Psykologen informerer om psykologisk yrkesutøvelse på en slik måte at misoppfatningen eller skade for fag eller yrke unngås.

Psykologen informerer på forhånd om de økonomiske vilkårene og vurderer nøye de følger det kan få for den profesjonelle relasjonen dersom han/hun mottar gaver eller andre tjenester fra klienten.

Rollekonflikter og utnyttning

Psykologen tilstreber bevissthet om sine egne behov, holdninger og vurderinger og om sin rolle i relasjonen. Han/hun misbruker ikke sin makt og stilling gjennom å utnytte klientens avhengighet og tillit. Psykologen unngår utenomprofesjonelle relasjoner til en klient, som kan redusere den profesjonelle distanse og føre til interessekonflikter eller utnyttelse.

Psykologen er oppmerksom på hvordan intimitet og seksualitet direkte og indirekte kan påvirke relasjonen mellom psykolog og klient. Psykologen unngår privatisering og seksualisering av klientrelasjoner. Seksuell omgang mellom psykolog og klient skal ikke forekomme.

ii) Psykologens redegjørelse.

Grunnet bekymring for barnet, ønsket psykologen å støtte sin klient i en vanskelig situasjon, og så på sitt bidrag som en bekymringsmelding. Psykologen ser at fremgangsmåten og beskrivelsen av klager var etisk betenkelig og kanskje respektløs, og at en mer «nøktern» bekymringsmelding til barnevernet ville være mer hensiktsmessig.

Psykologen vurderte sin tilstedeværelse sammen med klient og barn som et ledd i å støtte klienten i egen far-barn relasjon, og for å hjelpe ham å stå oppreist i stormen. Psykologen beskriver at han deltok minimalt i samspillet når han var tilstede med far og barn, og at han deltok som observatør. Psykologen mener å ha et bredt informasjonstilfang som grunnlag for sine vurderinger av barnas tilstand, selv om vurderingene i stor grad har vært basert på annenhåndsinformasjon. Psykologen forstod sin rolle først og fremst som en motrøst i et rettssystem der sterk konsensus rådet.

Psykologen skriver at han i hele sitt engasjement i denne saken kunne drøftet alternative forståelser og metodebegrensinger, men at siden han ikke hadde en sakkyndig-rolle, og heller så på seg selv som varsler, brukte han «gjennomtenkte spissformuleringer».

Psykologen opplever å ha blitt behandlet som sakkyndig i rettsapparatet, uten å selv ha ønsket denne rollen. Psykologen mener han har trådt frem som en varsler, og at dette legitimerer en snevrere synsvinkel. Han formidler samtidig at han burde tatt initiativ til en mer markant rolleavklaring tidlig i prosessen, ovenfor retten og involverte. Han vektlegger at rolleblanding, ensidighet og utydelighet har vært problematisk i prosessen. Samtidig har intensjonene vært å hindre urettferdig stigmatisering, justisdrap og et uheldig utfall for de involverte barna. Psykologen formidler at i hans sterke engasjement for saken, tvilte han seg frem til å engasjere seg stadig videre, men at det beste hadde vært å avrunde forholdet. Han skriver at det å søke kollegial veiledning i prosessen hadde vært hensiktsmessig.

iv) Klagers kommentarer på psykologens redegjørelse.

I sin kommentar til psykologens redegjørelse, skriver klager at hun ikke kjenner seg igjen i psykologens fremstilling av saken, eller av barna. Psykologens involvering i saken har vært svært belastende, og hun reagerer på at han har bygget mange av sine uttalelser på annenhåndsinformasjon. Klager opplever at psykologen bagatelliserer behandlingsrelasjonen eksamboer hadde til tidligere behandler, og at psykologen på uheldigvis vis sammenligner fastlegens diagnostikk av eksamboer med egne uttalelser og vurdering av klager.

v) Sluttkommentarer fra psykologen.

Psykologen skriver at han var tett på sin klient i en vanskelig tid, og at han i denne prosessen ble vitne til kommunikasjon mellom klager og sin eksamboer. Denne kommunikasjonen gav

ham et førstehånds inntrykk av klagers tilnærming til ekssamboer. Psykologen spør seg om klager forstår den belastningen ekssamboer har opplevd, og det var psykologens ansvar å støtte sin klient i situasjonen. Psykologen formidler et sterkt engasjement for sin klient, og faglig forargelse på hans vegne i denne saken, samtidig som han ser egne etiske feiltrinn i prosessen og i ettertid ville ha gjort mye annerledes.

Vurdering

På bakgrunn av tilsendt dokumentasjon har FER gjort følgende vurdering av de aktuelle klagepunktene i lys av EPNP:

1. Psykolog har uttalt seg om klagers fungering og indikasjon på personlighetsforstyrrelse, basert på informasjon fra far og annenhåndsopplysning fra barnehage og fars omgangskrets, uten å ha utredet eller truffet klager. Dette er gjort uten klagers samtykke.

FERS vurdering: FER er enig i psykologens vurdering om at en mer saklig og avgrenset bekymringsmelding til barnevernet ville være det riktige i denne situasjonen. Det er ikke alltid lett å forutse hvordan informasjon blir brukt i en vanskelig foreldretvistsak. Det fordrer desto større aktsomhet i psykologfaglig vurderingsarbeid. FER vurderer at psykologen handlet i strid med underpunktet «Respekt» i EPNP, da beskrivelser av klager ikke står i forhold til vurderingsgrunnlag eller mandat.

2. Psykolog har observert og utredet barna uten samtykke fra klager, som også har foreldreansvar for barna. Barna har fast bosted hos klager. På bakgrunn av observasjon gjør psykolog en vurdering av barna som strekker seg utover det å vurdere samspillet mellom far og barn.

FERS vurdering: FER forstår at psykologen ønsket å støtte sin klient i foreldrerollen, og at han ønsker en balansert og rettferdig rettsprosess på sin klients vegne. Observasjonssesjonene med far og barn, og dokumentasjonen fra disse er likevel av en slik karakter at samtykke fra mor fremstår som nødvendig. Observasjon er ikke en passiv handling, men en intervensjon som kan ha en effekt på barna. Videre inkluderer psykologen beskrivelser av barnas reaksjonsmønster i sin dokumentasjon av observasjonen. Samtykke er av særlig viktighet da mor på dette tidspunktet hadde hovedomsorgen, i tillegg til at en krevende foreldretvistsak var kontekst for intervensjonen. FER vurderer at psykologen handlet i strid med underpunktet «Informert samtykke og valgfrihet» og «Selvbestemmelse» i EPNP.

3. Psykologens faglige vurdering av barnas reaksjoner på samværsordningen baseres på et begrenset informasjonsgrunnlag (samtale med far, samtale med personer i fars miljø, og observasjon av far og barn).
4. Innklaget psykolog presenterer sine faglige vurderinger uten forbehold, ved å ikke drøfte alternative forståelser og metodebegrensninger.
5. Innklaget psykolog tar ikke hensyn til informasjon som foreligger om fars fungering fra andre fagfeller i rettsprosessen, noe som burde bidra til økt varsomhet for mulige konsekvenser ved å gå utover gitt mandat og rolle i retten.

FERS vurdering: Klagepunkt 3-5 berører spørsmålet om psykologens vurderingsgrunnlag og manglende varsomhet i sin formidling av egne synspunkt i denne saken. Psykologen beskriver seg som vitne og varslar, og at spissformuleringer ble brukt for å trenge igjennom med et viktig budskap. FER vurderer at psykologen i for liten grad viser varsomhet når han trekker konklusjoner på bakgrunn av den informasjonen han har tilgjengelig, jmf. prinsippet om «Metodebegrensninger» i EPNP.

6. Innklaget psykolog har handlet uten mandat fra retten, utover det hans profesjonelle rolle i saken skulle tilsi, og bidratt til ytterligere belastning for klager og hennes barn. Blant annet ved å uten begge foreldrenes samtykke innhente og bruke informasjon, om barnas omsorgssituasjon, fra avdelingsleder i barnehagen og personer i miljøet rundt far og barna.

FERS vurdering: FER er enig med psykologens vurdering om at en tydeligere rolleavklaring i denne saken hadde vært ønskelig. Avklaring rundt forventninger og mandat er særlig viktig i en kompleks og krevende rettsprosess, der mye står på spill for involverte parter. FER mener at psykologen i henhold til klagepunkt 6 har handlet i strid med underpunktene i EPNP «Integritet»; da psykologen i for liten grad har synliggjort og klargjort sin egen rolle i denne sammenhengen, «Redelighet og tydelighet»; da psykologen i større grad burde opptre saklig og nøyaktig når han uttalte seg som psykolog, for å unngå misoppfatninger eller skade, og «Rollekonflikt og utnytting»; da psykologen i større grad kunne reflektert rundt egen rolle og relasjon til klienten og grenser for denne.

KONKLUSJON

Vedtak: *5.1.1.3 Brudd på de fagetiske prinsippene er godtgjort.*

Dette brevet er å regne som kollegial veiledning.

Vedtak fattet av Fagetisk råd kan ankes til Psykologforeningens Ankeutvalg for fagetiske klagesaker. Jmfør punkt 4.2.4 som kommer inn under saksgang og saksbehandling, påligger det den ankende part å begrunne hvilke(t) punkt(er) i Fagetisk råds konklusjon det ankes på. Anken sendes Norsk psykologforening sammen med Fagetisk råd sin konklusjon og øvrige dokumenter i saken. En anke må være fremmet innen 3 måneder etter at fagetisk råd sin konklusjon er avgitt.

Med hilsen
Fagetisk råd
Norsk psykologforening
Maria Løvvik Norheim, leder

for leder, Ingvild Aubert, sekretær FER

Kopi: Sentralstyret i Psykologforeningen, v/president Håkon Kongsrud Skard